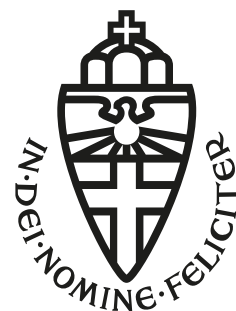

Radboud Universiteit

Wij doen altijd zo praten!

*De waardering van 'doen' als loos hulpwerkwoord in
habituele en intentionele context*

Auteur: Cansel Sert
Studentnummer: s4867688
Opleiding: Nederlandse taal en cultuur
Eerste begeleider: Prof. Dr. Helen de Hoop
Tweede begeleider: Dr. Theresa Redl
Datum: 26 oktober 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Methode	7
Participanten	7
Materiaal	7
Design	8
Procedure	9
Resultaten	9
Discussie	10
Conclusie	12
Referentielijst	13
Appendix A: <i>doen</i>-constructies in het Corpus Gesproken Nederlands	14
Appendix B: Experimentele dialogen	15

Inleiding

Hulpwerkwoorden, in het Engels *auxiliary verbs* genoemd, worden gebruikt om het hoofdwerkwoord in een zin te voorzien van een aanvullend betekeniselement. Het specificeren van de tijd waar de zin in staat is een voorbeeld van zo'n betekeniselement. Wanneer een hulpwerkwoord een dergelijke functie niet vervult, wordt er gesproken van een *dummy auxiliary*, oftewel een *loos hulpwerkwoord*. In de spreektaal komt het werkwoord *doen* voor als zo'n loos hulpwerkwoord. Deze constructie komt voor in zowel tegenwoordige als verleden tijd. Ook kan *doen* als loos hulpwerkwoord voorkomen in zowel enkelvoudige als meervoudige vorm. De constructie komt vooral voor in het zuiden van Nederland en in de Achterhoek (Barbiers et al., 2008). Onderstaande voorbeelden in (1) komen uit het Corpus Gesproken Nederlands (2004), een verzameling van negenhonderd uur Nederlandse spraak (ca. negen miljoen woorden).

- (1) a. Toen al deed ik veel kinderen van de straat afhouden.
- b. Doe je altijd winnen met sjoelen?
- c. Ja die doet ook tennissen toch of niet?
- d. Maar doen jullie dat ook gewoon ontmoetingen organiseren?

(Corpus Gesproken Nederlands, 2004)

In de bovenstaande voorbeelden kan er gesproken worden van *doen* als loos hulpwerkwoord. Dat houdt in dat de betekenis van de zinnen niet verandert, wanneer de zinnen geherformuleerd worden zonder het gebruik van *doen*. Hieruit valt af te leiden dat *doen* in deze zinnen geen supplementaire informatie verschaft voor de betekenis van de zin. Een zin zoals *Doe jij zo koken?* betekent hetzelfde als *Kook jij zo?* (Taalunie, 2020) Volgens Taaladvies.net, een adviesorgaan betreffende prescriptieve taalregels in het Nederlands, komt het gebruik van *doen* zoals in *Doe eens koffie zetten* – in informele taal - vooral voor wanneer er sprake is van een handeling die men regelmatig, gewoonlijk verricht (Taalunie, 2020). Aangezien de constructie, ondanks de afkeuring, voorkomt in informeel taalgebruik, is er sprake van een grammaticalenormschending (Hubers et al., 2016).

Er zijn veel voorbeelden te noemen van zulke normschendingen in het Nederlands. Het gebruik van *hun* als subject wordt bijvoorbeeld sterk afgekeurd door moedertaalsprekers. Zo merken Van Bergen et al. (2011) op dat veel mensen zich ergeren aan het gebruik van *hun* als onderwerp en dat taaladviesbureaus het ten zeerste afraden om het persoonlijk voornaamwoord op die manier te gebruiken. Zij laten ook zien dat men elkaar op het gebruik van *hun* als onderwerp corrigeert en dat het voor sprekers schaamtevol kan zijn deze constructie te gebruiken. Het gebruik van *hun* als onderwerp is dus een grammaticalenormschending, waar heel erg op wordt neergekeken.

Hoewel er grammaticalenormschendingen bestaan die veel ergenis kunnen opwekken, worden andere daarentegen meer geaccepteerd. Hogeweg et al. (2018) bestudeerden zinnen met de constructie *een van de (weinige) X die Y*, waarbij de persoonsvorm verbogen wordt in enkelvoudige vorm, in plaats van meervoudige vorm. Een voorbeeld van zo'n constructie is te zien in (2).

- (2) Een van de laatste NRC-columnisten die werkelijk iets te zeggen had.

(Hogeweg et al., 2018, p. 336)

De persoonsvorm *had* is hier volgens de prescriptieve grammaticaregels van het Standaardnederlands incorrect. De persoonsvorm hoort te congrueren met het hoofd van de betreffende bijzin, wat in de bovenstaande zin *NRC-columnisten* is. Hierdoor zou de persoonsvorm niet *had*, maar *hadden* moeten

zijn. Volgens Hogeweg et al. (2018) congrueert de persoonsvorm in (2) met *een*. Een online versie van de Algemene Nederlandse Spraakkunst (Elektronische ANS, 2012) stelt dat het gebruik van een enkelvoudige persoonsvorm in deze zinsconstructie vaak voorkomt, maar desondanks twijfelachtig is. In tegenstelling tot het gebruik van *hun* als onderwerp, is er echter geen grote erfenis te vinden voor deze grammaticalenormschending. Volgens Hogeweg et al. zijn veel moedertaalsprekers van het Nederlands, waaronder taalwetenschappers zelf, zich niet eens bewust van het bestaan van deze normschending. Hogeweg et al. (2018) vinden in een corpusstudie dat in maar liefst 80% van deze constructies de enkelvoudige in plaats van de meervoudige persoonsvorm wordt gebruikt. Dat zou de grotere acceptatie van deze constructie wellicht verklaren.

We kunnen hieruit dus opmaken dat sommige grammaticalenormschendingen meer worden geaccepteerd dan andere. Hoe groot zijn die verschillen in waardering dan eigenlijk? Vogel (2019) heeft de acceptatie van Duitse grammaticalenormschendingen door moedertaalsprekers van het Duits in kaart gebracht. Om dit te bereiken heeft hij Duitse studenten Duitse taal en cultuur van de Bielefeld Universiteit gevraagd om zinnen te waarderen op een schaal van een tot zeven. De waardering had betrekking op de acceptabiliteit van de zin. Als de zin niet grammaticaal was, moest de participant de zin waarderen met de score een. Een grammaticale zin ontving een score van zeven. Volgens Vogel is het waarderen van iemands grammatica verbonden aan iemands eigen gebruik van grammatica. Oftewel, je waardeert iemands grammatica op basis van je eigen grammatica. Als jij een bepaalde zinsconstructie vaak gebruikt, dan vind je die ook grammaticaal. Deze waardering kan dan terug worden gezien in de acceptatie van andermans taal. Andersom werkt dat ook zo: als jij een constructie niet gebruikt, vind je ook dat iemand anders die niet moet gebruiken. Je hebt een lage waardering voor een constructie die je zelf niet gebruikt. Dit blijkt ook uit de resultaten van Bennis en Hinskens (2014) die de beoordeling van tien grammaticalenormschendingen door moedertaalsprekers van het Nederlands hebben onderzocht. De conclusie is dat ook moedertaalsprekers van het Nederlands dat wat ze zelf zeggen, goed vinden en dat wat ze zelf niet zeggen, fout.

De studie van Vogel (2019) bestond uit drie dealexperimenten. Het verschil tussen de experimenten was de manier hoe de zinnen gewaardeerd moesten worden. In het eerste experiment moesten de participanten de zinnen waarderen op basis van esthetiek. Vonden zij de zinnen mooi Duits? Subjectiviteit speelde een grote rol in de waardering van deze groep participanten. De tweede groep participanten moest erop letten of de zinnen grammaticaal correct waren op basis van de prescriptieve grammaticaregels van het Duits. Hier draaide de waardering om de objectieve waarneming van fouten, op basis van bekende regels. Tenslotte moest de derde groep erop letten of het mogelijk was dat de zinnen voorkwamen in het Duits. Deze groep moest zich niet bezighouden met grammaticale regels of hun eigen subjectieve ideeën, maar op de feitelijke waarneming. Zou een moedertaalspreker deze zinnen kunnen gebruiken?

Alle groepen moesten de zinnen waarderen op een schaal van een tot zeven, waar een stond voor een hele lage waardering en zeven voor een hele hoge waardering. Alleen de uiteinden van de schaal werden gelabeld. De gebruikte zinnen varieerden in grammaticaliteit. De zinnen konden grammaticaal of ongrammaticaal zijn, of een grammaticalenormschending bevatten. Naast de experimentele zinnen werden ook fillerzinnen gebruikt, die niet in de analyse werden gebruikt.

Een van de grammaticalenormschendingen die door Vogel gebruikt werden, was *tun* 'doen' als loos hulpwerkwoord. Deze constructie met *tun* 'doen' als hulpwerkwoord komt dus ook voor in het Duits, waar het gebruik ervan als taboe wordt gezien. Dit komt ook terug in Vogels resultaten, waar de waardering van *doen* als loos hulpwerkwoord het laagst is van alle grammaticalenormschendingen in het experiment. Deze lage waardering is terug te zien in alle drie de dealexperimenten. Vogel concludeert dan ook dat *doen* als loos hulpwerkwoord esthetisch zeer laag wordt gewaardeerd, maar dat de participanten de constructie wel een stuk hoger waardeerden in het

derde deexperiment, wanneer de vraag was of de constructie een mogelijke constructie was in het Duits. Hoewel de constructie een sterk negatieve waardering opwekte, werd dus wel erkend dat het om een mogelijke constructie van het Duits ging. Vogel (2019) merkt op dat het opmerkelijk is dat een betekenisloos element deel uitmaakt van de taal, omdat niet alleen onder prescriptivisten maar ook bij veel taalwetenschappers het idee heerst dat redundantie in taal niet bestaat en dat elk element in taal een functie heeft.

De mogelijkheid bestaat echter dat *doen* niet een geheel loos hulpwerkwoord is. Cornips (1994) beargumenteert dat *doen* wel degelijk een betekenis draagt als hulpwerkwoord in het Nederlands. Zij heeft in het corpus Heerlens Algemeen Nederlands, oftewel het HAN-corpus, gezocht naar het gebruik van *doen* als hulpwerkwoord in het Nederlands. Het corpus bestond dus uit Nederlandse zinnen, maar de sprekers kwamen uit Heerlen of gebieden in de buurt. Vervolgens heeft zij de voorgekomen constructies geanalyseerd, om te achterhalen of de constructie een aanvullend betekenselement bevatte. Zij concludeerde dat *doen* als hulpwerkwoord een habitueel aspect uitdrukt en dat deze aanvullende functie in het Standaardnederlands onbekend is.

Volgens Cornips bevatten zinnen met *doen* als hulpwerkwoord een habituele betekenis. Het gebruik van *doen* als hulpwerkwoord geeft dan aan dat de spreker de betreffende actie niet slechts één keer maar herhalend uitvoert. Zij gebruikt het onderstaande voorbeeld (3) ter illustratie; de zinnen tussen haakjes zijn van de gesprekspartner.

- (3) Ik ben dus eigenlijk timmerman en ik doe dus eh zit nu in de standbouw reclame dus beurzen als de RAI Jaarbeurs Utrecht en ik zwerf dan eh principe door heel Europa (ah zo dus een beetje zakenman he zo) nee ik ben ik ben gewoon timmerman en ik doe timmeren en opbouwen.

(Cornips, 1994, p. 8-9)

Cornips geeft aan dat in het bovenstaande voorbeeld sprake is van een habituele actie, een gewoonte. De spreker is timmerman van beroep en timmert daarom vaak. Het gebruik van *doen* in het laatste deel van de laatste zin geeft dat habituele aspect van de actie weer. Andere voorbeelden hiervan zijn te zien in (4) en (5).

- (4) Wordt gekaart wordt daar he doen ze kaarten en daar staat een sjoelbak en een een biljart en zo he ze doen ook wel wat zo.

(Cornips, 1994, p. 9)

In (4) is bijvoorbeeld te zien dat er bepaalde activiteiten te doen zijn op een locatie. Er wordt op deze locatie dus vaak gekaart, door de aanwezige personen. Er is sprake van een algemene activiteit die vaak door de aanwezigen wordt gedaan. De constructie komt niet alleen in tegenwoordige tijd voor. In (5) is te zien dat het hulpwerkwoord *deden* ook gebruikt kan worden voor habitueel aspect in het verleden, dus voor een gewoonte in het verleden. Hier betreft het een generieke actie, die niet per se door de spreker is uitgevoerd, maar door een groep mensen in het algemeen (*de meeste mensen*).

- (5) En dan trokken ze het gordijn door de brievenbus naar buiten en staken het aan dus de meeste mensen die deden zo'n zo'n plankje achter tegen die brievenbus op maken dus dan moest de postbode bellen als ie graag de brief als ie graag de post kwijt was.

(Cornips, 1994, p. 10)

Om na te gaan of de constructie ook voorkomt in het Nederlands van sprekers buiten Heerlen, en zo ja, of de constructie dan vergelijkbaar is met de constructie in het Heerlens Algemeen Nederlands, heb ik deze gezocht in het Corpus Gesproken Nederlands, oftewel het CGN (Corpus Gesproken Nederlands, 2004). Ik heb gekozen voor het CGN, omdat de constructie veelal in informeel taalgebruik wordt gevonden. Gesproken taal geeft de ruimte om informele taal te gebruiken, waardoor de hoeveelheid grammaticalenormschendingen groter zal zijn dan bij een corpus dat vooral geschreven taal bevat. Er is gezocht op voorkomens van *doen* als loos hulpwerkwoord. De zin moest dus finiete vorm van *doen* bevatten met daarbij een infinitief werkwoord. Zinnen zoals *Hij doet mij lachen* werden niet meegenomen in de analyse, omdat *doen* daar geen loos hulpwerkwoord, maar een hulpwerkwoord van causaliteit is. Bij deze constructies is er immers sprake van een betekenisvol hulpwerkwoord. In totaal vond ik vijftien uitingen met *doen* als loos hulpwerkwoord. De volledige lijst met daarin de gevonden zinnen met *doen* als loos hulpwerkwoord is opgenomen in Appendix A.

Een habituele lezing, zoals in (6), werd geïdentificeerd als de betreffende actie een gewoonte betrof. In (6) wordt gevraagd of de persoon naar wie verwezen wordt, op reguliere basis tennist.

(6) Ja die doet ook tennissen toch of niet?

(Corpus Gesproken Nederlands, 2004)

Dertien van de vijftien zinnen kregen inderdaad, net als in het Heerlens Algemeen Nederlands, een habituele interpretatie, zoals bijvoorbeeld zin (6) hierboven. Er waren twee zinnen waarin geen habitueel aspect werd uitgedrukt met *doen*. In een van deze zinnen is sprake van wat ik een *intentionele* lezing zal noemen. Er is sprake van een intentionele context, als er gerefereerd wordt naar een actie die in de toekomst uitgevoerd zal worden.

In (7) is bijvoorbeeld te zien dat er gerefereerd wordt naar iemand die iets verbreekt of gaat verbreken. Er kan geen sprake zijn van een habituele lezing, omdat het werkwoord *verbreken* een eenmalige actie betreft.

(7) Hij doet 't verbreken.

(Corpus Gesproken Nederlands, 2004)

Er is dus sprake van een intentionele context, zoals in (7), als het werkwoord betrekking heeft op een actie die in de toekomst uitgevoerd zou gaan worden. Een zin als in (6) zou ook intentioneel geïnterpreteerd kunnen worden als er een verwijzing naar de toekomst aan zou worden toegevoegd, zoals hieronder te zien is in (8).

(8) Ja die doet vanmiddag ook tennissen toch of niet?

Als het woord 'vanmiddag' wordt toegevoegd, krijgt de zin een intentionele interpretatie. Er kan dan aangenomen worden dat de betreffende persoon straks samen met anderen zal gaan tennissen. Een habituele lezing kan worden opgeroepen door het gebruik van een kwantificatiele uitdrukking, bijvoorbeeld *altijd*, zoals in (9) te zien is.

(9) Doe je altijd winnen met sjoelen?

(Corpus Gesproken Nederlands, 2004)

Soms kunnen zinnen zonder verdere context ambigu zijn, zoals te zien in de laatste *doen*-constructie uit het CGN, in (10).

(10) ...twee weken later doe je 't uh inleveren uh helemaal uh opgepoetst.

(Corpus Gesproken Nederlands, 2004)

In (10) is er waarschijnlijk sprake van een opdracht of werkstuk, waarbij de spreker de aangesprokene erop wijst dat een specifieke opdracht in de toekomst (over twee weken) ingeleverd moet worden.. Dit zou een intentionele lezing zijn. Deze zin kan echter ook een habituele lezing krijgen, ondanks de aanwezigheid van de tijdsaanduiding *twee weken later*. De habituele lezing is dat de spreker refereert naar de gewoonte van het inleveren van bijvoorbeeld een opdracht. Er wordt dan niet gerefereerd naar het inleveren van een specifieke opdracht, maar juist de generieke actie van het inleveren. Om te achterhalen of deze zin een habituele of intentionele lezing betreft, zou er naar de grotere context gekeken moeten worden, namelijk de dialoog waarin de zin is ingebed.

Verreweg de meeste zinnen met *doen* als loos hulpwerkwoord in het CGN zijn dus ingebed in een habituele context en alleen in zin (7) ligt een intentionele lezing meer voor de hand. Zo'n intentionele lezing voor het hulpwerkwoord *doen* is voor zover ik weet niet besproken in de literatuur (Cornips, 1994), maar het hierboven aangehaalde voorbeeld *Doe eens koffie zetten* van Taaladviesnet.nl is hier ook een voorbeeld van, net als de vraag *Doe jij vandaag stofzuigen?* op dezelfde site. Ook voor de intentionele lezing van *doen* als hulpwerkwoord zouden we kunnen beargumenteren dat *doen* hier niet geheel betekenisloos is. Hoewel er slechts een zin uit het CGN een intentionele lezing lijkt te krijgen, heb ik zelf in mijn omgeving ook voorkomens van *doen* als hulpwerkwoord met een intentionele lezing gehoord. Een van de zinnen die in mijn omgeving zijn voorgekomen is te zien in (11).

(11) Doe 's nie zo zeuren.

Hier is duidelijk sprake van een intentionele context in de vorm van een imperatief. De spreker verzoekt de aangesprokene om in de toekomst niet meer te zeuren. Een andere zin waarbij de constructie wordt gebruikt in een intentionele context is te zien in (12).

(12) Waarom doet die scheids die kerel geen kaart geven?

In (12) is er sprake van een vraagzin, waarbij de spreker zich afvraagt waarom de scheidsrechter een speler geen kaart heeft gegeven. De geformuleerde vraag is niet een vraag of verzoek, maar eerder een uiting van verontwaardiging over het feit dat de speler geen kaart heeft gekregen. De spreker kan als kijker van de wedstrijd zelf de kaart niet geven, maar zou willen dat de scheidsrechter dat alsnog doet.

Er zijn dus twee verschillende contexten waarin *doen* als loos hulpwerkwoord wordt gebruikt, die respectievelijk een habituele en een intentionele lezing oproepen. Dit zou kunnen duiden op een betekenselement dat schuilt in het gebruik van *doen* als hulpwerkwoord. Met dit onderzoek wil ik achterhalen of *doen* als 'loos' hulpwerkwoord geaccepteerd wordt door moedertaalsprekers als mogelijke constructie in het Nederlands en of de habituele lezing van *doen* meer geaccepteerd oftewel hoger gewaardeerd wordt dan de intentionele, zoals te verwachten is op basis van Cornips (1994) en van de hierboven gepresenteerde verkennende studie in het CGN. Zoals aangetoond door Vogel (2019), is een grammaticale acceptibiliteitstaak een betrouwbare manier om inzicht te krijgen in iemands grammaticaliteitsoordelen. Om antwoord te geven op mijn onderzoeksvragen zal ik dan ook deze methode gebruiken, waarbij moedertaalsprekers van het Nederlands zinnen met *doen* als hulpwerkwoord moeten waarderen op een schaal. Hierbij zal *doen* in twee verschillende contexten gepresenteerd worden, om na te gaan of er een voorkeur bestaat voor een van de twee lezingen, de habituele of de intentionele. Ter vergelijking zullen ook zinnen beoordeeld worden met daarin andere grammaticalenormschendingen: *hun* als subject en zinnen met de constructie *een van de (weinige) X die Y*, waarbij de persoonsvorm enkelvoudig is. Volgens de literatuur wordt de eerste normschending

erg laag gewaardeerd (Van Bergen et al. 2011), terwijl de tweede normschending vaak niet eens wordt opgemerkt (Hogeweg et al. 2018). Op deze manier kan een duidelijk beeld worden gecreëerd van de acceptatie en waardering van *doen* als hulpwerkwoord.

De verwachting, gebaseerd op de frequentie van de constructie in het CGN, is dat moedertaalsprekers de habituele context zullen prefereren. In mijn eigen omgeving, Nijmegen, hoor ik de constructie ook vaker in deze context. Verder verwacht ik dat *doen* als hulpwerkwoord een hogere waardering krijgt dan het alom verguisde *hun* als subject en een lagere waardering dan *een van de (weinige) X die Y* met enkelvoudige congruentie, aangezien deze andere twee normschendingen erg uiteenlopend gewaardeerd worden (Van Bergen et al. 2011; Hogeweg et al., 2018). Om deze verwachting te testen heb ik een online grammaticale acceptabiliteitstaak verspreid onder moedertaalsprekers van het Nederlands. Hierbij is hun gevraagd elke zin te beoordelen op de kans of dit gezegd zou kunnen worden door een moedertaalspreker.

In hoofdstuk 2 bespreek ik mijn onderzoeksmethode. Vervolgens bespreek ik in hoofdstuk 3 de gevonden resultaten van het onderzoek. Hoofdstuk 4 is gewijd aan een discussie van de resultaten. Tot slot presenteer ik in hoofdstuk 5 de conclusie.

Methode

Participanten

In totaal hebben 91 participanten deelgenomen aan dit experiment. De participanten konden enkel deelnemen aan het onderzoek als zij ouder dan 16 jaar en een moedertaalspreker van het Nederlands waren. Van één participant werd achteraf duidelijk dat deze niet opgenomen kon worden in de analyse, doordat zij niet voldeed aan deze laatste eis. Er is dus gewerkt met de data van de overige 90 participanten. Hiervan waren er 39 vrouw, 50 man en een persoon van wie het geslacht ongenoemd was gelaten.

Een deel van de participanten was student aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Zij ontvingen participatiepunten door deel te nemen aan dit onderzoek. De overige participanten ontvingen geen vergoeding voor hun deelname.

95,6% van de participanten was hoogopgeleid, wat betekent dat zij een HAVO- of VWO-diploma hadden behaald en/of een opleiding aan het HBO of de universiteit hadden voltooid. De overige 4,4% had de basisschool afgemaakt, een VMBO-diploma behaald of een opleiding aan het MBO voltooid.

Participanten kwamen uit elke provincie uit het land, maar vooral uit de provincies Gelderland (22,2%), Noord-Brabant (18,9%), Utrecht (17,8%) en Limburg (11,1%). Er is de participanten specifiek gevraagd waar zij het grootste gedeelte van hun jeugd hebben doorgebracht en niet naar hun huidige woonplaats. Waar iemand opgegroeid is, kan de acceptatie van bepaalde grammaticalenormschendingen bepalen. De grote hoeveelheid Gelderse participanten kan wellicht effect hebben op de resultaten van dit onderzoek (Barbiers et al., 2008).

Materiaal

Dit experiment is goedgekeurd door de Ethische Commissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (ETC-GW dossier 2020-7235). Het experiment is gebouwd in het online enquêteprogramma Qualtrics (2020). Voor het experiment zijn dialogen gemaakt, die elk uit vier zinnen bestonden. Er is voor deze opzet gekozen, opdat de zinnen met *doen* niet ambigu zouden zijn tussen een habituele en een intentionele lezing en de context per dialoog duidelijk was voor de participant. Deze dialogen zijn te vinden in Appendix B. Er waren twaalf experimentele trials. Deze

12 trials bestonden steeds uit een dialoog, waarvan één zin een *doen*-constructie, één zin een *hun*-constructie en één zin een *een van de (weinige) X die Y*-constructie bevatte. De vierde zin bevatte geen specifieke constructie. De constructies naast de *doen*-constructie, dienen als maatstaf voor de analyse. De trials bestonden uit twee soorten: één soort waarbij de *doen*-constructie een habituele lezing en één soort waarbij de *doen*-zin een intentionele lezing kreeg. De soorten trials verschilden enkel in de *doen*-constructie van elkaar, de andere drie zinnen waren steeds hetzelfde. De verschillen tussen de twee soorten *doen*-constructies zijn minimaal met als enig doel het uitlokken van een habituele of een intentionele lezing. Op deze manier kan een verschil in waardering tussen de twee soorten aan de interpretatie van het hulpwerkwoord *doen* toegeschreven worden.

Naast de experimentele trials zijn er ook 24 fillerdialogen gemaakt, die ook specifieke constructies bevatten. Twee constructies bevatten elk een ongrammaticaliteit, die door elke moedertaalspreker laag gewaardeerd zou worden. Deze twee ongrammaticaliteiten waren incorrect lidwoordgebruik (zoals *de paard*) en congruentiefouten (zoals *hij lopen*). Deze constructies zullen hierna respectievelijk lidwoordconstructies en congruentieconstructies genoemd worden. Ook bevatten de dialogen nog een van twee grammaticalenormschendingen, namelijk een constructie met *groter als* en een met *groter dan mij*. Om de aandacht van de participanten van de trials af te halen, is er gekozen voor deze twee filleritems. Deze grammaticalenormschendingen, respectievelijk *groter als*-constructies en *groter dan mij*-constructies genoemd in dit onderzoek, zijn immers erg bekend en trekken vaak de aandacht (Hubers et al. 2020).

De fillerdialogen kwamen ook voor in twee soorten: een soort die steeds één lidwoordconstructie en één *groter dan mij*-constructie bevatte en een soort die steeds één congruentieconstructie en één *groter als*-constructie bevatte.

Het experiment bestond uit twee lijsten, die even lang duurden. Participanten kregen willekeurig één lijst aangereikt. Er is voor gezorgd dat de lijsten evenredig verdeeld werden over de participanten. De lijsten verschilden alleen in de experimentele trials van elkaar. Lijst A bevatte zo bijvoorbeeld een habituele conditie van de eerste trial, terwijl lijst B de intentionele conditie bevatte van dezelfde trial. Beide lijsten bevatten dezelfde fillerdialogen.

De dialogen werden in willekeurige volgorde gepresenteerd aan de participanten. Elke participant kreeg daardoor een unieke volgorde aan dialogen te zien binnen de desbetreffende lijst.

De participanten kregen steeds één dialoog te zien op de pagina, waarbij ze de vier gepresenteerde zinnen moesten waarderen door middel van een 5-punts Likertschaal. Er is voor dit aantal punten gekozen om het aantal mogelijkheden zo klein mogelijk te houden. De participant werd specifiek gevraagd de zinnen te beoordelen op de waarschijnlijkheid dat de zin geuit zou kunnen zijn door een moedertaalspreker. Door deze vraagstelling is de kans verkleind dat de participanten de zinnen waardeerden op basis van prescriptieve regels (Vogel, 2019). De punten van de schaal werden op de volgende manier gepresenteerd:

5. Dit zou absoluut gezegd kunnen worden door een moedertaalspreker.
4. Dit zou wel gezegd kunnen worden door een moedertaalspreker.
3. Dit zou misschien gezegd kunnen worden door een moedertaalspreker.
2. Dit zou waarschijnlijk niet gezegd kunnen worden door een moedertaalspreker.
1. Dit zou absoluut niet gezegd kunnen worden door een moedertaalspreker.

Design

Door gebruik te maken van de onafhankelijke variabele *De waarderingsscore* (een tot zeven) en afhankelijke variabelen *Context van de dialogen* (habitueel of intentioneel) en *Type constructie* (*doen*-

constructie, *hun*-constructie, *een van de (weinig) X die Y*-constructie) is er sprake van een within-subjects design.

Procedure

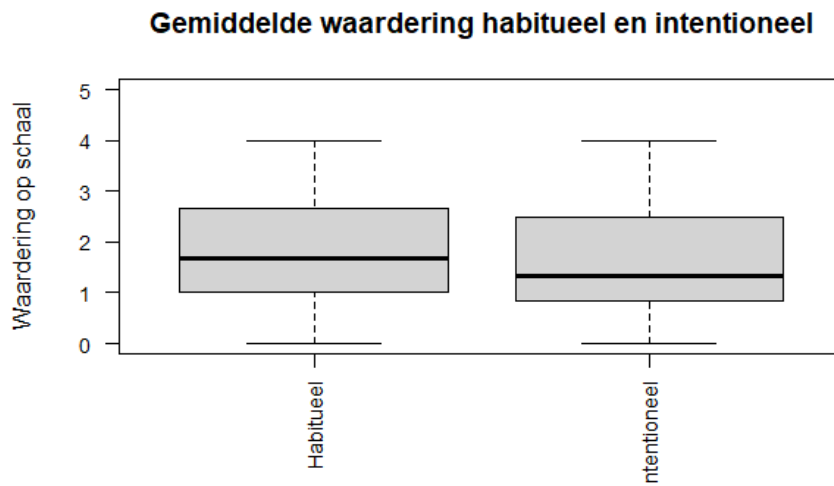
De participanten moesten eerst de bijgevoegde informatiebrief lezen en daarna hun toestemming voor het experiment geven door te klikken op het juiste vakje. Als de participant geen toestemming gaf voor het onderzoek, werd het experiment direct beëindigd. Als de participant toestemming had gegeven, werden enkele screeningvragen gesteld. De participant moest aangeven hoe oud hij/zij was, wat zijn/haar geslacht was, wat zijn/haar hoogstgenoten opleiding was, in welke provincie hij/zij voor een groot deel van zijn/haar jeugd had gewoond en tenslotte of hij/zij een dialect sprak. Indien er sprake was van een dialect, werd er gevraagd het desbetreffende dialect te noteren in het schrijfvakje onder de vraag.

Na de screeningvragen kreeg de participant een oefenblok om te wennen aan de experimentele opzet. Dit oefenblok bestond uit een dialoog die niet gebruikt is in het experiment met de 5-punts Likertschaal. De resultaten van het oefenblok werden niet meegenomen in de analyse.

Vervolgens kreeg de participant bij het openen van het experiment een van twee lijsten aangereikt, A of B. De participant kreeg steeds één dialoog te zien per pagina en moest, na het invullen van de waardering voor elk van de vier zinnen van de dialoog, op het pijltje rechtsonder klikken om verder te gaan naar de volgende vraag. De participant moest de zinnen waarderen door met de muis te klikken op het cijfer van de schaal dat zijn/haar waardering het best verwoordde. De participant kon niet verder gaan als er een zin van de dialoog ongewaardeerd was gebleven. De 36 dialogen werden in willekeurige volgorde aan de participant voorgelegd. Na afloop van het experiment werd gevraagd of de participant een idee had over het onderwerp van het experiment. Ze konden antwoord geven op de vraag door hun idee in te typen in het tekstvakje onder de vraag. Deze antwoorden werden gebruikt om na te gaan of de participanten zich bewust waren van het doel van het onderzoek. Indien hier sprake van was, zouden de data van de participant niet meegenomen worden in de analyse. Nadat ze op het pijltje klikten om verder te gaan, kregen ze een afsluitend bericht te zien waarin werd aangegeven dat het experiment beëindigd was. De participant werd aan het einde bedankt voor zijn/haar tijd.

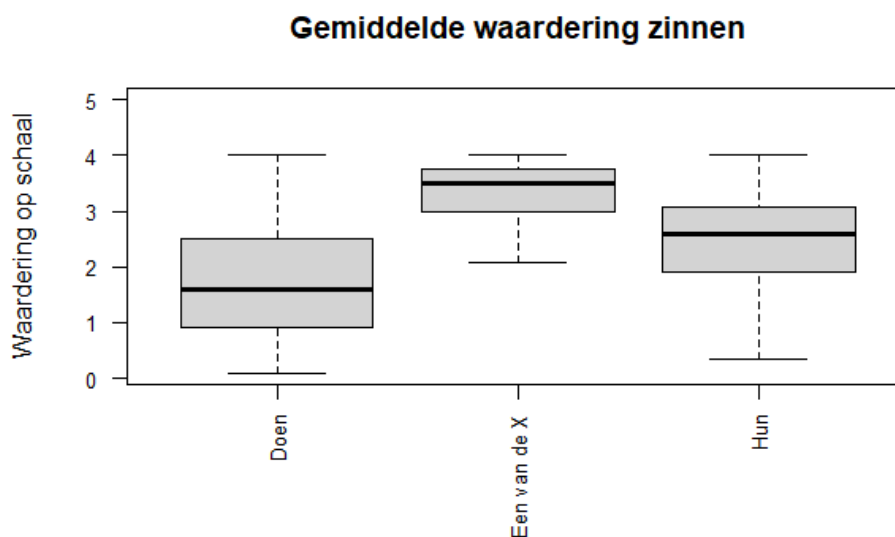
Resultaten

Om te achterhalen of er een verschil in waardering was tussen de *doen*-zinnen in habituele en intentionele context, is er een *Paired Sample T-test* uitgevoerd. Bij het uitvoeren van de *Paired Sample T-test* kwamen de volgende resultaten naar voren. De gemiddelde waardering van de *doen*-zinnen in habituele context ($M=1.80$, $SD=1.02$, $t(89)=-3.979$) verschilt significant ($p < 0.001$) met 0.21 punten van de waardering van de *doen*-zinnen in intentionele context ($M=1.58$, $SD=1.04$). De gemiddelden zijn in Figuur 1 weergegeven.

Figuur 1: Gemiddelde waardering context

Om te achterhalen of er een significant verschil te vinden was in de waardering van de *doen*-zinnen ten opzichte van de *hun*-zinnen en de *een van de (weinige) X die Y*-zinnen is ook gebruikgemaakt van een *One Way ANOVA*. Er is een significant verschil in de gemiddelde waardering van de drie groepen zinnen ($F(2,87) = 92.1$; $p < 0.001$). De post-hoc-Tukey-toets toont significante verschillen tussen de waardering van *doen*-zinnen en *een van de (weinige) X die Y*-zinnen ($p < 0.001$) tussen *doen*-zinnen en *hun*-zinnen ($p < 0.001$). De gemiddelde waardering van de drie typen zinnen zijn weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2: Gemiddelde waardering zinnen

Discussie

In deze scriptie heb ik onderzocht of context bepalend was voor de acceptatie en waardering van *doen* als hulpwerkwoord bij moedertaalsprekers van het Nederlands. Hierbij heb ik specifiek gekeken naar het verschil in waardering van *doen* als hulpwerkwoord in een habituele en een intentionele context.

Mijn hypothese was dat de constructie in een habituele context hoger gewaardeerd zou worden dan in een intentionele context.

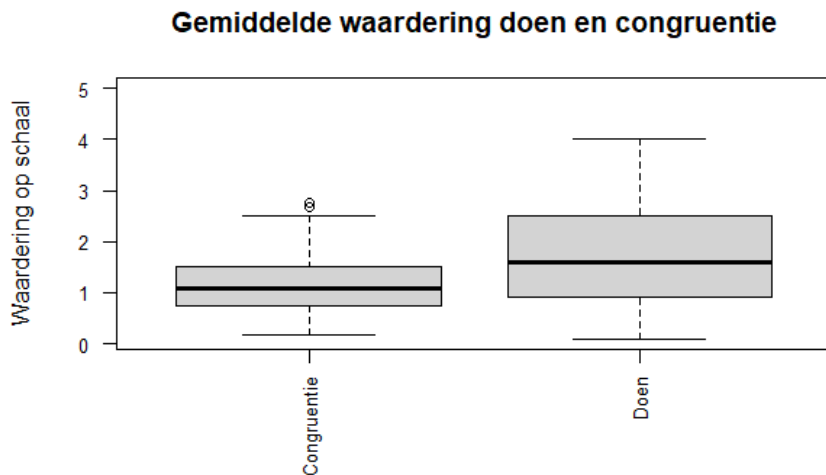
Uit de statistische analyse bleek dat *doen* als hulpwerkwoord gemiddeld hoger gewaardeerd werd in een habituele context. Er was sprake van een verschil van 0.2 punten. Deze voorkeur voor de habituele context is in overeenstemming met mijn hypothese. Deze hypothese was gebaseerd op het feit dat in het Corpus Gesproken Nederlands voornamelijk instanties van *doen* als hulpwerkwoord met een habituele lezing gevonden werden. Echter wordt de constructie ook met een intentionele lezing gebruikt. Merk op dat de zinnen op Taaladviesnet.nl de vorm hebben van een imperatief (*Doe eens koffie zetten*) en een vraagzin (*Doe jij vandaag stofzuigen?*). Ook zinnen (11) en (12) met een intentionele lezing zijn respectievelijk een imperatief en een interrogatief. De mogelijkheid bestaat dat de intentionele context voornamelijk in deze twee zinssoorten wordt gebruikt. De lage waardering zou dan voortkomen uit een afwezigheid van imperatieven en vraagzinnen binnen de experimentele dialogen. Om deze veronderstelling te testen, zou verder onderzoek uitgevoerd moeten worden.

Daarnaast heb ik onderzocht wat de waardering is van *doen* als hulpwerkwoord in vergelijking met twee andere grammaticalenormschendingen, namelijk *hun* als subject en de constructie *een van de (weinige) X die Y* met enkelvoudige congruentie. Mijn hypothese was dat *doen* als hulpwerkwoord hoger gewaardeerd zou worden dan *hun* als subject, maar lager dan de *een van de X die Y*-constructie.

Uit deze statistische analyse bleek dat *doen* als hulpwerkwoord significant lager wordt gewaardeerd dan zowel de *hun*-constructies als de *een van de (weinige) X die Y*-constructies. Deze resultaten komen niet overeen met mijn hypothese. De gemiddelde waardering van de *doen*-constructie was erg laag en verschilde in grote mate met de twee andere constructies. Participanten keuren *doen* als hulpwerkwoord dus ten zeerste af, nog sterker dan de grammaticalenormschending die ergens onderaan in de ranglijstjes van wat goed Nederlands is, prijkt (Bennis en Hoekstra 2014). Dit roept de vraag op of zinnen met *doen* als hulpwerkwoord niet herkend worden door de participanten als bestaande variatie in het Nederlands. Om die vraag te beantwoorden heb ik de waardering voor *doen* als hulpwerkwoord vergeleken met de waardering voor een 'echt' ongrammaticale constructie (die normaal gesproken niet voorkomt), een congruentiefout. Een voorbeeld van zo'n ongrammaticale zin is te zien in (13).

(13) Hij lopen naar de stad.

De waardering voor *doen* was echter niet zo laag als de waardering van de ongrammaticale fillerconstructie met een congruentiefout. Deze fillerconstructie dient als maatstaaf, aangezien ongrammaticale zinnen volgens de gebruikte schaal altijd een lage waardering horen te krijgen. In Figuur 3 is de gemiddelde waardering van de *doen*-constructie ten opzichte van de waardering van de ongrammaticale congruentiezinnen ter illustratie te zien.

Figuur 3: Verschil waardering doen-constructie en congruentieconstructie

Hieruit is dus op te maken dat de *doen*-constructie niet zo laag werd gewaardeerd ($M=1.50$) als een totaal ongrammaticale zin ($M=1.10$). Met andere woorden, de *doen*-constructie wordt weliswaar zeer laag gewaardeerd, maar niet ‘echt’ ongrammaticaal gevonden door de participanten. Dat neemt niet weg dat de lage waardering van de *doen*-constructie in vergelijking met *hun* als onderwerp erg opvallend is, aangezien de constructie wel degelijk gebruikt wordt in informeel taalgebruik. Het is vooral opvallend dat de waardering zo laag is, omdat een groot gedeelte van de participanten uit de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg komt, waar deze constructie vaak wordt gebruikt (Barbiers, 2008). Ook is het verrassend dat *doen* als hulpwerkwoord blijkbaar net zo sterk wordt afgekeurd als *tun* ‘doen’ als hulpwerkwoord in het Duits (Vogel, 2019), wat ik niet verwacht had. Een verklaring voor de lage waardering is wellicht dat de constructie uitsluitend in gesproken taal geaccepteerd wordt of in gesproken taal zelfs helemaal niet wordt opgemerkt. De lage waardering kan dan te wijten zijn aan het tonen van de dialogen, in plaats van deze te laten horen. Deze hypothese kan getest worden door middel van vervolgonderzoek.

Conclusie

In deze scriptie heb ik aangetoond dat moedertaalsprekers van het Nederlands het gebruik van *doen* als hulpwerkwoord met een habituele lezing verkiezen boven die met intentionele lezing. Ook blijkt uit dit onderzoek dat zinnen met *doen* als hulpwerkwoord lager gewaardeerd worden dan zinnen die *hun* als subject bevatten. Het gebruik van *doen* als hulpwerkwoord wordt gemiddeld gezien dus erg laag gewaardeerd, maar nog wel hoger dan een ongrammaticale zin die een congruentiefout bevat.

Referentielijst

- Barbiers, S. et al (2008). Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Volume II. Amsterdam, Amsterdam University Press.
- Bennis, H., & Hinskens, F. (2014). Goed of fout. *Nederlandse Taalkunde*, 19(2), 131-184.
- Cornips, L. (1994). De hardnekkige vooroordelen over de regionale doen+ infinitief-constructie. *Forum der Letteren*. 35(4), 282-294.
- Corpus Gesproken Nederlands - CGN (2.0.3) [Geannoteerd corpus]. (2004). Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/10032/tm-a2-k6>
- Hogeweg, L., Ramachers, S., & De Hoop, H. (2014). Singular agreement in special partitive constructions in Dutch. *Journal of Germanic Linguistics*, 30(4), 335–370
- Hubers, F., Snijders, T. M., & De Hoop, H. (2016). How the brain processes violations of the grammatical norm: An fMRI study. *Brain and language*, 163, 22-31.
- Hubers, F., Redl, T., De Vos, H., Reinartz, L., & De Hoop, H. (2020). Processing Prescriptively Incorrect Comparative Particles: Evidence From Sentence-Matching and Eye-Tracking. *Frontiers in psychology*. 11, 186.
- Taalunie. (z.d.). Doe eens koffiezetten. Geraadpleegd van https://www.taaladvies.net/taal/advies/vraag/1438/doe_eens_koffiezetten/#:~:text=Constructies%20als%20Doe%20eens%20koffiezetten,wezenlijks%20toe%20aan%20dat%20werkwoord.
- Van Bergen, G., Stoop, W., Vogels, J., & De Hoop, H. (2011). Leve hun! Waarom hun nog steeds hun zeggen. *Nederlandse taalkunde*, 16(1), 2-29.
- Vogel, R. (2019). Grammatical taboos: An investigation on the impact of prescription in acceptability judgement experiments. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 38(1), 37-79.
- Qualtrics software (June 2020) [Online computerprogramma]. (2020). Geraadpleegd van <https://www.qualtrics.com>

Appendix A: *doen*-constructies in het Corpus Gesproken Nederlands

- ...toen al deed ik veel kinderen van de straat afhouden.
- Doe je altijd winnen met sjoelen?
- ...twee weken later doe je 't uh inleveren uh helemaal uh opgepoetst.
- Maar 't rijpen van de eicel doet ie ook of 't uh 't uh dik maken van de baarmoederslijmvlies.
- Ja Thomas deed paardrijden.
- Een andere vriend van mij deed kegelen.
- Ja en wa en d doet Marius nou alles gewoon de monitoren maken en Becker?
- Ja die doet ook tennissen toch of niet?
- Hij doet 't verbreken.
- die werkt bij Vedior als intercedent en die doet nou uh medisch uh uh verzorgen.
- tot haar volgende moment van wanhoop de Marokkaan die Moustafa heette, deed weinig anders dan boekjes lezen.
- ah neeje hij hij doet liever herstellen natuurlijk hè.
- ...dat doen wij wel 'ns fröbelen hè samen.
- maar doen jullie dat ook gewoon ontmoetingen organiseren...?
- zeg maar deden jullie ook toneelspelen?

Appendix B: Experimentele dialogen

Trial #1 (Habitueel)

Ik zou nooit op een gymnasium willen zitten.

Maar een gymnasiast wordt vaak gezien als een van de slimste kinderen die op school zit.

Ja, maar hun worden altijd zo snel arrogant op zo'n school.

Nou ja, ik doe vaak genoeg met kinderen van een gymnasium hockeyen, die niet arrogant zijn.

Trial #1 (Intentioneel)

Ik zou nooit op een gymnasium willen zitten.

Maar een gymnasiast wordt toch vaak gezien als een van de slimste kinderen die op school zit.

Ja, maar hun worden altijd zo snel arrogant op zo'n school.

Nou ja, ik doe morgen wel met kinderen van een gymnasium hockeyen, die niet arrogant zijn.

Trial #2 (Habitueel)

Heb jij al het huiswerk gemaakt van biologie?

Nee, ik schrijf het over van Lieke en Christine, omdat hun altijd goede cijfers halen voor bio.

Ja klopt, Christine vooral is een van de weinigen die steeds achten haalt voor bio.

Ja, ik doe zelf eigenlijk nooit meer leren voor bio.

Trial #2 (Intentioneel)

Heb jij al het huiswerk gemaakt van biologie?

Nee, ik schrijf het over van Lieke en Christine, omdat hun altijd goede cijfers halen voor bio.

Ja klopt, Christine vooral is een van de weinigen die steeds achten haalt voor bio.

Ja, ik doe zelf volgend jaar wel weer leren voor bio.

Trial #3 (Habitueel)

Moeten we morgen al de eerstejaars vragen of ze mee willen helpen?

Ja, hun hebben na twee uur vrij toch?

Welke eerstejaars doen we dan altijd mailen om die vragenlijst in te vullen?

Marit was een van de eersten die reageerde op mijn e-mail.

Trial #3 (Intentioneel)

Moeten we morgen al de eerstejaars vragen of ze mee willen helpen?

Ja, hun hebben na twee uur vrij toch?

Welke eerstejaars doen we morgen dan mailen om die vragenlijst in te vullen?

Marit was een van de eersten die reageerde op mijn e-mail.

Trial #4 (Habitueel)

Staan deze schoenen haar eigenlijk wel?

Zij is een van de weinige modellen die zelfs gele laarzen stijlvol laat lijken.

Ja, hun moeten dat ook als werk doen.

Oh ja, jij doet zaterdags toch ook werken als model in de winkel?

Trial #4 (Intentioneel)

Staan deze schoenen haar eigenlijk wel?

Zij is een van de weinige modellen die zelfs gele laarzen stijlvol laat lijken.

Ja, hun moeten dat ook als werk doen.

Oh ja, jij doet morgen toch ook werken als model in de winkel?

Trial #5 (Habitueel)

Morgen moet ik mijn hond naar de dierenarts brengen, wat best eng is.
Huh, jullie doen de hond elke zes maanden controleren, toch?
Ja klopt, maar hij heeft een tumor, een van de ergste dingen die hem kan overkomen.
Maar jouw kliniek is heel goed, dus hun kunnen hem sowieso helpen!

Trial #5 (Intentioneel)

Morgen moet ik mijn hond naar de dierenarts brengen, wat best eng is.
Huh, jullie doen de hond pas over zes maanden controleren, toch?
Ja klopt, maar hij heeft een tumor, een van de ergste dingen die hem kan overkomen.
Maar jouw kliniek is heel goed, dus hun kunnen hem sowieso helpen!

Trial #6 (Habitueel)

Heb jij Paula en Dieuwke gezien?
Oh nee, die zijn naar een van de grootste rockfestivals die in Europa te vinden is.
Huh, wat gek, hun zeiden tegen mij dat ze daar niet naartoe zouden gaan...
Ze doen wel vaker iets niet vertellen aan jou.

Trial #6 (Intentioneel)

Heb jij Paula en Dieuwke gezien?
Oh nee, die zijn naar een van de grootste rockfestivals die in Europa te vinden is.
Huh, wat gek, hun zeiden tegen mij dat ze daar niet naartoe zouden gaan...
Ze doen het vast expres niet vertellen aan jou.

Trial #7 (Habitueel)

Wist je dat Ruben vandaag jarig is?
Hij is een van de weinigen die dat rondbazuint, dus laten we een saunabon voor hem kopen.
Oh ja, hij doet vast vaak naar de sauna gaan met zijn vriend.
Dat vinden hun allebei vast fantastisch!

Trial #7 (Intentioneel)

Wist je dat Ruben vandaag jarig is?
Hij is een van de weinigen die dat rondbazuint, dus laten we een saunabon voor hem kopen.
Oh ja, dan doet hij vast morgen naar de sauna gaan met zijn vriend.
Dat vinden hun allebei vast fantastisch!

Trial #8 (Habitueel)

Ik heb tickets voor het Nationale Studentenorkest voor ons volgende week!
Leuk, ik vind altijd dat hun zo mooi spelen.
Mijn nichtje speelt erin mee en zij is een van de weinigen die harp speelt.
Wauw, doet ze elk optreden meespelen?

Trial #8 (Intentioneel)

Ik heb tickets voor het Nationale Studentenorkest voor ons volgende week!
Leuk, ik vind altijd dat hun zo mooi spelen.
Mijn nichtje speelt erin mee en zij is een van de weinigen die harp speelt.
Wauw, doet ze volgende week ook meespelen?

Trial #9 (Habitueel)

Patrick stopt met werken!
Nee, hij is een van de weinigen die de boel hier gezellig maakt!
Ja, maar hij doet weer professioneel voetballen naast zijn studie.
Ah, voetballen is ook werk en hun verdienen genoeg natuurlijk.

Trial #9 (Intentioneel)

Patrick stopt met werken!

Nee, hij is een van de weinigen die de boel hier gezellig maakt!

Ja, maar hij doet weer professioneel voetballen volgend seizoen.

Ah, voetballen is ook werk en hun verdienen genoeg natuurlijk.

Trial #10 (Habitueel)

Oh ja, mijn zusje heeft een nieuwe relatie.

Oh, hoe lang hebben hun nu al?

Mijn zusje is een van de weinigen die zulke dingen niet vertelt.

Leuk, ik doe zoals altijd wel een kaartje sturen om haar te feliciteren.

Trial #10 (Intentioneel)

Oh ja, mijn zusje heeft een nieuwe relatie.

Oh, hoe lang hebben hun nu al?

Mijn zusje is een van de weinigen die zulke dingen niet vertelt.

Leuk, ik doe morgen wel een kaartje sturen om haar te feliciteren.

Trial #11 (Habitueel)

Marlies doet elke zomer naar Disneyland Parijs gaan met haar ouders.

Dat is zo duur!

Hun hebben veel geld, anders kun je dat niet betalen.

Ja, zij is een van de weinigen die alleen maar dure merkkleding draagt.

Trial #11 (Intentioneel)

Marlies doet volgende zomer naar Disneyland Parijs gaan met haar ouders.

Dat is zo duur!

Hun hebben veel geld, anders kun je dat niet betalen.

Ja, zij is een van de weinigen die alleen maar dure merkkleding draagt.

Trial #12 (Habitueel)

Hoe is het met je nicht?

Ze doet tegenwoordig stage lopen, maar ik spreek haar niet vaak.

Oh, natuurlijk, zij is een van de weinigen die studeren serieus neemt.

Ja, haar broer ook, want hun zijn allebei superslim.

Trial #12 (Intentioneel)

Hoe is het met je nicht?

Ze doet binnenkort stage lopen, maar ik spreek haar niet vaak.

Oh, natuurlijk, zij is een van de weinigen die studeren serieus neemt.

Ja, haar broer ook, want hun zijn allebei superslim.

Filler #1

Heb je de journaal gekeken gisteren?
Nee, ik was te druk met leren.
Oh ja, dat is belangrijker als tv kijken.
Ja zeker, ik heb morgen een moeilijk tentamen.

Filler #2

Marijke vond het echt niet oké hoe je tegen haar zoontje sprak gisteren.
Ja, als hij niet willen luisteren, dan moet je het maar strenger aanpakken.
Dat is toch niet jouw verantwoordelijkheid?
Als ik een betere moeder ben dan haar, is dat wel mijn verantwoordelijkheid.

Filler #3

Wauw, is die rokje nieuw?
Ja, gisteren gekocht samen met mijn vriend!
Normaal gesproken erger ik me altijd aan intense patroontjes, maar deze zijn wel heel leuk.
Ja, ik heb dat ook vaak, maar deze stond mij mooier als gedacht.

Filler #4

Mijn moeder zei dat ik niet mee mogen op examenreis.
Hoezo, je bent toch oud genoeg om dat zelf te beslissen?
Mijn moeder zegt dat zij alles mag beslissen zolang ik in haar huis woon.
Ja zeg, je bent veel ouder dan mij en zelfs ik mag wel gewoon!

Filler #5

Mijn vader gaat dus opnieuw trouwen.
Oh, vind je dat erg?
Ja, eigenlijk wel, ik ga waarschijnlijk niet naar de feest.
Je bent erger als mijn zusje, die niet naar mijn stiefmoeders verjaardag ging.

Filler #6

Morgen lopen we de Marikenloop met het huis.
Ga weg, daar ben jullie echt niet fit genoeg voor.
Erg grappig, we hebben de afgelopen tijd ontzettend veel getraind.
Kim heeft hem vorig jaar niet afgemaakt en zij is fitter dan jou.

Filler #7

Ik ben weer eens begonnen met schilderen.
Gaaf, zullen we samen een cursus volgen?
Ik oefen liever zelf met YouTubevideo's, dat is fijner als zo'n cursus.
Jammer, ik zag dat de atelier hiernaast gratis schildercursussen geeft.

Filler #8

Kun je het geloven dat mijn kleine broertje inmiddels groter is dan mij?
Oh wauw, ik beseftte dat niet eens!
Ja, het is inmiddels ook best wel een duidelijk verschil...
Het is een beetje zuur, maar ach, daar kunnen je niks aan doen.

Filler #9

Wij gaan straks voetballen!
Ik heb morgen een wiskundetoets, dus ik ga niet mee.
De cijfer van je toets zal niet meteen slechter worden na één uur voetballen.
Duidelijk dat ik serieuzer over school als jij ben, dus.

Filler #10

Ik ga zo na de supermarkt.
Neem je voor mij een zak chips mee?
Willen je niet liever een gezonde snack?
Alsof jij nou opeens gezonder bent dan mij, grapjas.

Filler #11

Sport jij vaak?
Ja, ik zwem vaak in de zwembad bij ons in de buurt, en jij?
Ik voetbal, tennis en ga elke week naar de sportschool.
Wauw, dan ben je sportiever als ik.

Filler #12

Heb je nou alweer een nieuwe piercing laten zetten?
Ja, en ik moeten de wond steeds met zeep wassen, echt heel vervelend.
Alleen met zeep wassen is toch niet genoeg?
Volgens mij weet ik dat beter dan jou.

Filler #13

Hè, verdorie, de internet is weer uitgevallen.
Dat gebeurt wel vaak, hè?
Ja, het is nu nog erger als gisteren.
Ik kan Eric vragen ernaar te kijken, die kan er wel wat mee.

Filler #14

Ik erger me zo erg aan dat nieuwe meisje in onze werkgroep!
Hoezo, ze doet niks verkeerd toch?
Ja, ik weet het niet, ik verdragen haar stem gewoon niet.
Haha, ik vind jou toch ook niet vervelend omdat je langer bent dan mij?

Filler #15

Ga je er weer vandoor?
Ja, ik heb in de café afgesproken met Anouk.
Nou, dat klinkt leuker als mijn weekendplannen.
Haha, ik zie je maandag wel weer!

Filler #16

Ik vind het zo gek dat al die zangeressen steeds zo bloot moeten optreden.
Jij kleedt je toch niet beter dan hun?
Ja, nou, ik vind dat je je muziek niet met je lichaam moet verkopen.
Ik vind dat ze zich mag kleden zoals ze wilt.

Filler #17

Heb jij toevallig Instagram?
Nee, ik ben geen fan van het sociale media.
Oh, wat doe je dan vooral op internet?
Ik vind films en series kijken wel leuker als foto's bekijken.

Filler #18

Heb je het gelezen over die plofkraken?
Ja, ik word er wel bang van.
Het is vooral irritant dat men nu al die automaten weghalen.
Ja, jij moet verder lopen dan mij om bij een automaat te komen.

Filler #19

Ga jij nog op vakantie deze zomer?
Ja, naar Portugal met mijn vriend.
Oh, daar is het stukken warmer als hier!
Ja, ik ga niet voor niets naar die land op vakantie

Filler #20

Hoe gaat met je opa?
Wel goed, hij genezen goed.
Zo'n verkoudheid erbij is wel even schrikken, natuurlijk.
Gelukkig is hij sterker dan mij, dus ik wist wel dat het goed kwam.

Filler #21

Hoe is de tentamen gegaan?
Ik heb het volgens mij niet gehaald.
Ben je daar zeker van?
Cas is slimmer als ik en die vond het ook superlastig, dus ja, vrij zeker.

Filler #22

Heb jij toevallig een nieuwe bank nodig?
Nee, ik niet, maar een vriendin van me wel.
Iemand van Marktplaats wilde hem, maar hij zijn nooit komen opdagen.
Nou, zij houdt zich wel beter aan afspraken dan hem, hoor.

Filler #23

Goeiemorgen, jij kijkt niet zo blij.
Ja mijn hemel, het begon nét te regenen toen ik op de fiets stapte.
Ach, jij ziet er beter uit als Clara.
Niemand ziet er goed uit als je met deze weer buiten bent geweest.

Filler #24

Gebruik jij eigenlijk mondspoeling?
Nee, mondspoeling is best slecht voor je gebit.
Het maken toch juist die slecht bereikbare plekken schoon?
Ik weet dit als student tandheelkunde volgens mij wel beter dan jou.